

יציאת מצרים, קריעת ים סוף

המהירות לשלח את ישראל

וְתִחַזַק מִצְרַיִם עַל הָעַם לְמַהֵר לְשַׁלְּחָם מִן הָאָרֶץ (כו.יב. לג)

בה ולהסתדר בקלות. מאידך גיסא, בארץ פלישטים היה גם חסרון, שמא ינחם העם בראותם מלחמה ושובו מצרימה. בדרך המדבר היתה מעלה, שזוהי ארץ לא מיושבת ואף אחד אינו יכול לקלקל אותם. הם יוכלו להמשיך להיות בדרגתם הרוחנית הקודמת, להמשיך ללמוד תורה ולהיות עם הקב"ה. אך היה שם גם חסרון, מדובר במקום ציה ושממה, אין שם אוכל, או אפשרויות לגדל אוכל. בין שתי האפשרויות הללו העדיף הקב"ה לקחת אותם למדבר, למקום לא היה בו לא אוכל ולא דרך להשיג אותו, וסיפק להם את כל צורכיהם באורח נס. העיקר שיוכלו להמשיך בעבודתם הרוחנית, ולא יאבדו את דרגתם הקודמת. ומכאן, אומר החפץ חיים תשובה לכל אלו המוכרים את עצמם לעבודה שהיא זרה לדת ישראל ולתורתו בשביל הפרנסה, אם לשישים ריבוא אפשר היה להוריד לחם מן השמים, לחם אבירים, על אחת כמה וכמה שגם לחם יוכל לתת לכל מי שישמור מצוותיו חוקותיו ותורותיו, ובלבד שלא ילך אחר ההבל.

חפץ חיים על התורה

קירבה מביאה להנהגה שלא כדרך הטבע

על המילים "פי קרוב הוא" אמרו בעלי התוספות: "פי קרוב הוא", כלומר: העם קרוב של הקב"ה שנאמר: "לבני ישראל עם קרובו", לכן לא הנהיגם כמנהגו של עולם. בדברים אלו אומר הרב יעקב ישראל בייפוס בספרו "יוסף לקח" טמון יסוד נפלא: רבי שמחה זיסל ברוידא זצ"ל כותב בספרו "שם דרך", שלעיתים נדמה לאדם במרוצת חייו, כי דרכי ההשגחה העליונה עימו, הינן נסתרות. הוא רואה את עצמו נקלע לסיכוכים שונים, ובכל אשר יפנה ההצלחה ממנו והלאה. דברים רבים שהתחילו באופן פשוט עם תחזית להצלחה בטוחה, ויכולים היו להמשיך כך, כמו לשאר בני אדם מסביבו, מסתבכים אצלו ולא מניבים את הפירות המקוים. לנוכח מצב זה, עומד האדם משתאה, ולעיתים אף מתנגבת לליבו תרעומת כלפי מעלה, האם הוא רע יותר מאחרים? האם אין הקב"ה אוהב אותו? הוא אינו מעלה בדעתו, שדוקא המצב הזה מלמד על חביבות מיוחדת שיש לו אצל הקב"ה, דוקא משום ש"קרוב הוא", על כן לא מנהיגו הקב"ה כמנהגו של עולם. עליו לשנות את תפיסת עולמו מן הקצה אל הקצה, ולחוש רוממות על כל המאורע בלתי צפוי שמפתיע אותו, ולדעת כי כל דבר נעשה לטובתו בידי הבורא יתברך, כפי עומק דעת הבורא, ולא באופן טבעי כמו אצל שאר באי עולם. מה הבאור בזה, שדוקא הקירבה המיוחדת

מה פשר המהירות הזאת? הלא ידעו את מאמר משה רבינו, שבחצות ימותו הבכורים, וכן היה ממש ברגע אחד כולם לקו, וממילא אותם שהיו ראויים למות כבר מתו! יש לומר: נאמר בפסוק "וַיֹּאמְרוּ עֲבָדֵי פְרַעֲה אֵלָיו עַד מַתִּי יִהְיֶה זֶה לָנוּ לְמוֹקֵשׁ שְׁלַח אֶת הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲבְדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם הַטָּרִם תִּדַע פִּי אֲבָהָה מִצְרַיִם" (כו.י. ז). יש להבין מה הכוונה כאן במילה "מוקש". נראה שטעותו של פרעה, במה שסרב נגד הקב"ה, וגם אחרי ראותו את מכאוביו במכות מופלאות, תלה את הכל במקרה או במעשה כשפים, נבעה מכך שחשב שאם המכות הן אכן עונש מאת השי"ת, מדוע יסורו ממנו אחר כך? היה מן הראוי שתשמש מכה אחת עד שישלח את ישראל. האמת היא שמאת ה' היתה זאת, שפרעה יטעה, כדי שתבוא עליו מכה ועוד מכה, וירבו האותות, כדי שעל יד כך יתגדל שם שמים, כי הוא כל יכול, ויבאו בני ישראל לידי אמונה אמיתית ביכלתו יתברך.

הסיבה לכך שהעונש בא עליו בדרך של הטעיה, היא כך לגמול לו מידה כנגד מידה כאשר עשה הוא לישראל, להטעותם לעבוד בפה רך, והטעה אותם מעט מעט לעבודה קשה. יועצי פרעה הבינו זאת, כי כך היא מחשבת הקב"ה, לתת לפני פרעה מקום לטעות בו, ולכך אמרו: "עַד מַתִּי יִהְיֶה זֶה לָנוּ לְמוֹקֵשׁ", כלומר הם הבינו שהקב"ה נותן לפני פרעה מוקשים לטעות וליפול ברשת הפרושה לו ללכדו, כפי שגזרה חכמתו יתברך להענישו על ריבוי פשעיו. מעתה מובן פשר המהירות, למהר לשלחם תכף ומיד, אף כי המכה כבר כלתה, מ"מ עלולה לבוא עליהם מכה עוד יותר קשה מזו, והיא, שימותו כולם, "כי אמרו כולנו מתים", שהרי פרעה עלול לחזור בו, בסור המכה ממנו, כפי שנהג בכל המכות, ולכן חזקו על העם למהר לשלחם.

ספר "ומתוך האור" יציאת מצרים ב' בשם "חסד לאברהם"

רוחניות מעל הכל

וַיְהִי בְשַׁלַּח פְּרַעֲה אֶת הָעַם וְלֹא נָחַם אֱלֹהִים דְּרֹךְ אֲרָץ פְּלִשְׁתִּים פִּי קְרוֹב הוּא (בו. יג. יז)

מהמילים "ולא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים פי קרוב הוא", למד ה"חפץ חיים" יסוד גדול: כאשר יצאו ישראל ממצרים, היו לפני הקב"ה שתי דרכים להוליך אותם. בכל דרך היו מעלה וחיסרון. בדרך ארץ פלישתים היתה מעלה, שהרי זוהי ארץ מיושבת, ויש אפשרויות לאכול

אל הקב"ה גורמת שההנהגה תהיה שלא כדרך הטבע? הנהגה טבעית מעידה על כך שההשגחה היתה בתחילת הדרך, ומכאן ואילך ממשיכים הדברים כסדר עולם.

משל למה הדבר דומה? לחץ הנורה לעבר מטרה, ובכל מסלול מעופו הוא נע מכוח היריה הראשונה, לכולם ברור, שאי אפשר לשנות את מסלול החץ באמצע הדרך. שונה הדבר לגבי חפץ שבעליו מניע אותו לכל אורך הדרך עד הגיעו למטרתו, במצב כזה, אין הכרח שהחפץ יגיע למקום מסוים, אלא בכל עת שיעלה ברצון מנהיגו להטות את יעדו, יעשה זאת.

זה סוד ההנהגה של "קרוב הוא", ולא כמנהגו של עולם. הקב"ה אינו מוליך אותנו כיריית חץ, אלא כאב הנותן ידו ביד בנו, ומוליך אותו בכל צעד ושעל. נתונים אנו בידי ההשגחה העליונה בכל רגע, ובכל עת הוא מוביל אותנו אל היעד הטוב ביותר עבורנו. הקירבה המיוחדת זו, גורמת לכך שאין שום כלל קבוע. באותה השקעה בטוחה, זה ירויח וזה יפסיד. באותו מסלול חיים, זה ימצא את זיווגו בנקל וזה יתחבט בכך שנים רבות, פלוני ירוה נחת מילדיו, ואלמוני הפועל בשיטות חינוך דומות, יואכל מרורים.

ספר "ומתוק האור" יציאת מצרים ב'

אמונה ובטחון, הצעקה הגדולה ביותר על ה'

מראה המצריים ההולכים ומתקרבים אליהם החריד מאוד את לב העם והם החלו לצעוק אל ה'. משה מדבר אליהם בדברי אמונה ובטחון: "אַל תִּירָאוּ הַתִּצְבּוּ וְיָרֵאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה' אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם" (כו, יד. יג), ומיד לאחר מכן אומר הקב"ה: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה מַה תִּצְעַק אֵלַי דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְעוּ" (שם יד). תמה הרב ברוך? הלא בני ישראל צעקו, אם כן מדוע אומר ה': מה תצעק עלי? ולא אומר: מה יצעקו עלי ישראל? ובכלל מהי הטענה כלפיהם? וכי מה יעשה יהודי בשעה שצרה גדולה קרבה אליו אם לא יצעק אל ה'? אלא מכאן מוכח, שאמונה ובטחון הם הצעקה הגדולה ביותר אל הקב"ה. דברי האמונה שדיבר משה רבינו על העם והפגת הדאגה ששולבה בבטחון כי ה' הוא כל יכול, הם מליצי היושר הנשמעים ביותר אצל הקב"ה, ועליהם הוא אומר לו: "מה תצעק אלי!"

במילה "דאגה", יש את האותיות א' ג' ד' ה' ללא ב', מדוע? כדי ללמדנו, שאדם שיש לו דאגה חסר לו ביטחון. הבוטח בה' אין כל סיבה לדאגה. שהרי ישועת ה' כהרף עין. הוא נסי ומנוסי.

ספר "ומתוק האור" יציאת מצרים ב'

הלכה: ספירת העומר

דילג יום אחד, אבל כתב הספירה או אמרו לחבירו כתב השו"ע (סימן תפט ס"ה): אבל אם מסופק אם דילג יום אחד ולא ספר יספור בשאר ימים בברכה. ובפסקי תשובות (אות כא) כתב: ובכלל זה אף אם ברור לו שלא ספר כלילה אבל מסופק אם ספר למחרתו במשך היום, שיספור בשאר לילות בברכה. מי שספר ביום רק הימים ולא השבועות יוכל להמשיך ולספור בשאר ימים בברכה. שכח לספור כל היום אך כתב במכתב "היום כך וכך לעומר", יש אומרים שיוכל להמשיך לספור בברכה על סמך זה.

פסקי תשובות חלק ה'

פתגם: לא לחינם כתיב "ידיד" בכפל "יד", אם זקוקים לו ידידיו הוא עוזר בשתי ידי.

ספר "שמחה"

חקירה: ספירת העומר

כל הימים הם מצוה אחת כוללת, או שכל יום הוא מצוה נפרדת. (משנה ברורה תפט-לו)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: הלכה מפורשת בהגדה

בשבת הראשונה שלאחר חג הפסח, בשעת קריאת התורה בבית הכנסת, כאשר הגיעו למפטיר, קם עם הארץ וטפח טפיחה עזה על השולחן: לא לקרוא מפטיר. הסבו אליו המתפללים עינים נדהמות. מדוע? הסביר להם אותו עם הארץ: דין מפורש הוא בהגדה של פסח: אין מפטירין אחר הפסח.

ספר "חד וחלק" חלק ב' (דף נו)

חג שמח, שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, ויקטור חי בן יקוטה, שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה. זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאת, מרים ברכה בת מלכה ואריה יעקב בן חוה. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, עמנואל בן ארנסט אברהם, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה, מיה בת רחל.

